

Zoocenosis–2023. Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах
XII Міжнародна наукова конференція присвячена 105-річчю Дніпровського Національного Університету імені Олеся Гончара. Дніпро, Україна, ДНУ, 13–15.11.2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ НАУК
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ДЕРЖАВНА ОБЛАСНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА
В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

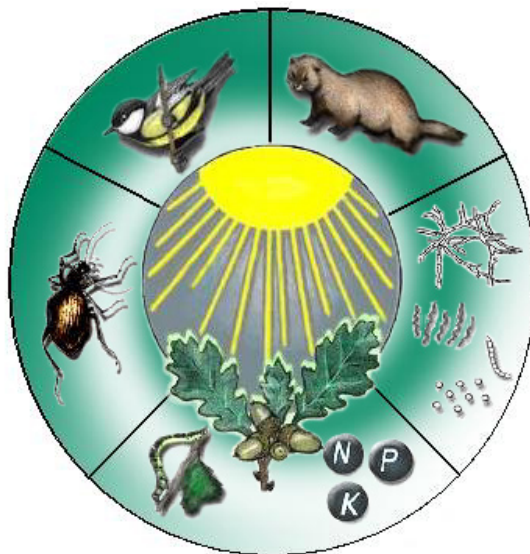
Zoocenosis–2023

Biodiversity and Role of Animals in Ecosystems

Extended Abstracts. XII International Conference Dedicated to the 105th Anniversary of Oles Honchar Dnipro National University.
Dnipro, Ukraine, 13–15 November 2023

Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах

XII Міжнародна наукова конференція присвячена 105-річчю Дніпровського Національного Університету імені Олеся Гончара
Дніпро, Україна, 13–15 листопада 2023 р.

Дніпро
«Середняк Т. К.»
2023

Рецензенти: член-корр. НАНУ, д-р біол. наук, проф. І. Г. Смельянов
д-р біол. наук, проф. А. Б. Чаплигіна

Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Матеріали XII Міжнародної наукової конференції присвяченої 105-річчю Дніпровського Національного Університету імені Олеся Гончара.—
Дніпро: Середняк Т. К., 2023, — 86 с.
ISBN 978-617-8139-09-4

Представлено матеріали 55 доповідей XII Міжнародної конференції присвяченої 105-річчю Дніпровського Національного Університету імені Олеся Гончара з біорізноманіття та функціональної ролі зооценозу у природних і антропогенних екосистемах (м. Дніпро, 13–15 листопада 2023 р.). До збірки увійшли результати польових і лабораторних досліджень окремих елементів зооценозу, ролі тварин у біогеоценозах різних кліматичних зон Євразії. Роботи віддзеркалюють сучасний стан і основні напрями досліджень у галузі функціональної зоології, фундаментальної екології, а також аспекти практичного використання вчення про біорізноманіття в сільському, лісовому та водному господарстві; значну увагу приділено біоіндикації рівня забруднення навколишнього середовища, проблемам створення та функціонування заповідних територій, питанням популяційної екології тварин.

Для наукових співробітників, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів, працівників лісового, водного та сільського господарства.

The volume includes 55 contributions to the XII International Conference on biodiversity and functional role of zoocenosis in natural and anthropogenic ecosystems (13–15th November 2023, Dnipro, Ukraine). Results of field and laboratory experimental research of animals and its role in biogeocenoses of Eurasia's different climatic zones are presented. Papers reflect modern state and general lines of the research in functional zoology, fundamental ecology, application of biodiversity studies in agriculture, forestry, fish industry. Particular attention is paid to bioindication of environmental pollution, problems of establishment and management of reserved areas and of populational ecology.

The book is useful for scientists, lecturers, post-graduate students and undergraduates of higher educational establishments, environmental managers and decision in nature conservation, forestry, fish industry and agriculture.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

канд. біол. наук, доцент Гассо В.Я.
д-р біол. наук, професор Смельянов І.Г.
канд. біол. наук, доцент Маренков О.М.
д-р біол. наук, професор Пахомов О.Є.
д-р біол. наук, професор Севериновська О.В.
канд. біол. наук, ст. н. с. Барановський Б.О.
канд. біол. наук, доцент Бригадиренко В.В.
д-р біол. наук, професор Гайченко В.А.
д-р біол. наук, п. н. с. Голобородько К.К.
д-р біол. наук, професор Грицан Ю.І.
д-р біол. наук, професор Домніч В.І.

канд. біол. наук, п. н. с. Іванько І.А.
канд. біол. наук, доцент Коломбар Т.М.
д-р біол. наук, професор Кульбачко Ю.Л.
д-р біол. наук, професор Кунах О.М.
д-р біол. наук, професор Нікіфоров В.В.
канд. біол. наук, доцент Пономаренко О.Л. (вчений секретар конференції)
канд. біол. наук, доцент Шультман М.В.
д-р біол. наук, професор Федоряк М.М.
д-р біол. наук, професор Чаплигіна А.Б.

ISBN 978-617-8139-09-4

© Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара, 2023

As a result of the soil texture analysis of 30 samples of nests of *S. destillatorium* and *S. curvatum*, a significant excess of the number of two fractions out of five was observed: 0.25 – 0.05 (fine sand) and 0.05 – 0.01 (coarse dust) (according to Kachynskyy) (Haskevych, Papish and Teleguz, 2021). According to the classification of soils by the content of physical clay, the nests of both wasps mostly consisted of medium loamy soil materials. In addition, 7 samples of nests of *S. destillatorium* (aboriginal species) were built from heavy loamy soil material, which was not observed in the nests of the invasive species.

Additionally, according to the classification of soils by granulometric composition (according to Kachynskyy), taking into consideration the data of all five fractions, both for *S. destillatorium* and for *S. curvatum*, sandy-coarse-grained, medium-loamy soil materials prevailed, regardless of the place of nest collection.

Шкідливі комахи плодово-ягідних культур у садибах Золочіва Богодухівського району Харківської області

А. О. Плужник, О. Ю. Мухіна

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, p.anastasia0081@gmail.com,
mukhina.ou2304@gmail.com*

Insect pests of fruit and berry crops in the farmsteads of Zolochiv, Bogodukhiv district Kharkiv region

A. O. Pluzhnik, O. Yu. Mukhina

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine

Дослідження шкідливої ентомофауни культурних насаджень завжди було і буде дуже актуальними, тому що антропогенний тиск на штучні екосистеми, зміни клімату, поява сучасних інсектицидів безпосередньо та постійно впливають на її видовий склад. Всі плодово-ягідні культури мають своїх специфічних та неспецифічних шкідників, чисельність та видова приналежність яких може змінюється з року в рік та відрізнятися за географічним зонуванням.

Шкідлива ентомофауна плодово-ягідних культур околиць смт. Золочів Богодухівського району Харківської області була виявлена на ряді плодово-ягідних рослин у приватних садибах, встановлений видовий склад комах, також їх розподілено за чисельність, шкодочинністю та їх трофічною спеціалізацією.

Робота проводилася у весняно-літній період 2020–2023 років на територіях приватних садів на таких плодово-ягідних культурах, як: яблуня, груша, слива, вишня, черешня, абрикос, малина та червона смородина.

В результаті дослідження шкідливої ентомофауни плодово-ягідних культур виявлено та визначено 14 видів класу Insecta-Ectognata, які належать до 10 родин і 5 рядів: Orthoptera, Hemiptera, Coleoptera, Lepidoptera, Hymenoptera. Систематичний розподіл шкідливих комах та їх чисельність відображені у таблиці 1.

Проаналізувавши виявлених і визначених представників шкідливої ентомофауни ми можемо зазначити, що найбільш чисельними були види комах з рядів: Hemiptera, Coleoptera та Lepidoptera, з них найбільш шкодочинним виявились: *Aphis mali* L. – попелиця зелена яблунева L., *Tropinota hirta* Poda – бронзівка волохата, *Hyponomeuta malinellus* Zell. – міль яблунева, а завдані ними пошкодження були значними та впливали на стан рослини і її врожайність. Імаго та личинкові стадії шкідників переважно пошкоджували зелену листову масу та бруньки, а також зав'язі і квіти, що пояснюється поживністю і соковитістю харчового субстрату та їх привабливістю для комах. Більшість комах-шкідників садів є вираженими поліфагами, здатними завдавати шкоди всім садовим плодово-ягідним культурам. Так як яблуневі дерева зустрічаються практично у кожному саду, то їх специфічні шкідники були найбільш масовими, здатними при спалахах чисельності комах знищувати значну кількість

вегетативної маси, завдаючи непоправної шкоди і іншим плодово-ягідним культурам та значно знижуючи врожаї.

Таблиця 1. Систематичний огляд та чисельність комах-шкідників плодово-ягідних культур смт. Золочів Харківської обл.

Ряд	Родина	Вид	Чисельність
Orthoptera	Tettigoniidae	Коник зелений – <i>Tettigonia viridissima</i> Linnaeus, 1758	*
Hemiptera	Coreidae	Клоп шавлевий – <i>Coreus marginatus</i> Linnaeus, 1758	**
	Scutelleridae	Маврська черепашка – <i>Eurigaster maurus</i> Linnaeus, 1758	*
	Pentatomidae	Клоп смугастий – <i>Graphosoma italicum</i> Müller, 1766	***
	Tingidae	Клоп грушевий <i>Stephanitis pyri</i> Fabricius, 1775	*
Homoptera	Aphididae	Попелиця зелена яблунева – <i>Aphis mali</i> Linnaeus, 1758	****
	Aphididae	Попелиця червоноголова смородинова – <i>Cryptomyzus ribis</i> Linnaeus, 1758	**
Coleoptera	Scarabaeidae	Бронзівка золотиста – <i>Cetonia aurata</i> Linnaeus, 1758	**
	Scarabaeidae	Бронзівка мала зелена – <i>Potosia affinis</i> Andersch, 1797	**
	Scarabaeidae	Бронзівка волохата – <i>Tropinota hirta</i> Poda, 1761	****
	Scarabaeidae	Хрущ травневий східний – <i>Melolontha hippocatani</i> Fabricius, 1801	**
Lepidoptera	Yponomeutidae	Міль яблунева – <i>Hyponomeuta malinellus</i> Zeller, 1838	****
	Pieridae	Білан жилкуватий – <i>Aporia crataegi</i> Linnaeus, 1758	*
Hymenoptera	Tenthredinidae	Пильщик грушевий – <i>Hoplocampa brevis</i> Clug, 1816.	*

* – поодинокі особини; ** – 5-10 комах на рослині; *** – більше 10 комах на рослині; **** – масово.

Також, під час нашого дослідження було розподілено шкідників плодово-ягідних культур за їх трофічною спеціалізацією (Табл.2).

Таблиця 2. Розподіл за трофічною спеціалізацією комах-шкідників плодово-ягідних культур околиць смт. Золочів Харківської обл.

Поліфаги	Олігофаги
Коник зелений <i>Tettigonia viridissima</i> L.	Маврська черепашка <i>Eurigaster maurus</i> L.
Клоп шавлевий <i>Coreus marginatus</i> L.	Міль яблунева <i>Hyponomeuta malinellus</i> L.
Клоп смугастий <i>Graphosoma italicum</i> Mull.	Клоп грушевий <i>Stephanitis pyri</i> F.
Капустяний клоп <i>Eurydema ventralis</i> Westw.	Пильщик грушевий <i>Hoplocampa brevis</i> Clug
Попелиця зелена яблунева <i>Aphis mali</i> L.	Попелиця червоноголова смородинова <i>Cryptomyzus ribis</i> L.
Бронзівка золотиста <i>Cetonia aurata</i> L.	
Бронзівка мала зелена <i>Potosia affinis</i> Andersch.	
Бронзівка волохата <i>Tropinota hirta</i> Poda	
Хрущ травневий східний <i>Melolontha hippocatani</i> F.	
Білан жилкуватий <i>Aporia crataegi</i> L.	

ЗМІСТ

БІОРИЗНОМАНІТТЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА РОЛЬ ТВАРИН У ВОДНИХ ЕКОСИСТЕМАХ	3
Кобяков Д. О. Загальна характеристика видового складу іхтіофауни озера Котлован (м. Дніпро)	3
Новіцький Р. О., Христов О. О. Необхідність збільшення акваторій з охоронним статусом у контексті збереження вихідної іхтіофауни Придніпровського регіону	5
Стефанський В. Л. Нові дані щодо палеонтологічних комплексів в класичних розрізах еоцену району Амурського моста м. Дніпро (Україна).....	7
Риженко К. І., Котович О. В. Закономірності формування гідрохімічних показників малих річок Західного Донбасу на прикладі р. Вовчої.....	9
БІОРИЗНОМАНІТТЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА РОЛЬ БЕЗХРЕБЕТНИХ ТВАРИН У НАЗЕМНИХ ЕКОСИСТЕМАХ	10
Алексєєва А. А., Селютіна О. В., Іванько І. А., Шульман М. В. Вплив <i>Cameraria ohridella</i> Deschka & Dimić, 1986 (Lepidoptera, Gracillariidae, 1854) на критичні параметри процесу фотозинтезу <i>Aesculus hippocastanum</i> L. в зелених зонах м. Дніпро	10
Божко К. М. Вплив ґрунтової мезофауни на гумусово-структурні властивості лісових чорноземів південного сходу України.....	11
Гонтар А. Г. Використання хижого клопа Макролофуса в овочівництві - важливий фактор охорони навколишнього середовища.	12
Дохторук А. М., Бригадиренко В. В. Вплив ярусу та норми внесення <i>Amblyseius californicus</i> (Mesostigmata, Phytoseiidae) на ефективність біологічного контролю павутинних кліщів на яблунях	13
Колесникова К. В., Колесников І. М., Кабар А. М. Таксономічне різноманіття герпетобіонтних безхребетних лучних екосистем природного заповідника «Дніпровсько-Орільський»	15
Лесів К. Я. Видове біорізноманіття ентомофауни на межі екотону ліс-агроценоз	15
Луцька М. П. Сезонна активність стратобіонтних жуків-стафілінід (Staphylinidae, Coleoptera, Insecta) у букових лісах гірського масиву Горган	17
Ляшук І. Я., Заборока А. М. Угруповання ґрунтово-підстилкових твердокрилих збережених та трансформованих лучно-степових оселищ національного природного парку «Кременецькі гори»	18
Мошкін В. С., Бригадиренко В. В. Коефіцієнти привабливості та міграційної активності в оцінюванні впливу ароматичних речовин на кліщів <i>Stratiolaelaps scimitus</i> (Mesostigmata, Laelapidae).....	20
Rytel-Huta S. R., Semashchuk R. B., Zatushevsky A. T., Tsaryk J. V. Application of soil science methods to the study of wasp nests genus <i>Sceliphron</i> Klug, 1801	21
.....	21

Плужник А. О., Мухіна О. Ю. Шкідливі комахи плодово-ягідних культур у садибах Золочіва Богодухівського району Харківської області	
Сабадир Д. О., Танцурина Є. В., Кунах О. М. Вплив реконструкції на твердість ґрунт та ґрунтову макрофауну	24
Ситник С. А., Ловинська В. М., Грицан Ю. І., Ніковська І. К. Вплив <i>Parectopa robiniella</i> Clemens, 1863 (Lepidoptera: Gracillariidae, 1854) на фотосинтетичний апарат <i>Robinia pseudoacacia</i> L. у м. Дніпро	25
Фали Л. І., Паулаускас А., Оржекаускайте А. Підстилкова мезофауна зелених зон передмістя Каунасу (Литва)	26
Чернобай Ю. М. Роль сапротрофів у перебігу детритогенезу в заплавах Карпат	26
Шупранова Л. В., Лоза І. І., Пахомов О. Є. Вплив <i>Parectopa robiniella</i> Clemens, 1863 (Gracillariidae Stainton, 1854) на систему антиоксидантного захисту дерев <i>Robinia pseudoacacia</i> L. різного віку	28
Шупранова Л. В., Пахомов О. Є., Погрібний Н. О. Особливості трофічних зв'язків ясеневого пильщика (<i>Tomostethus nigratus</i> Fabricius, 1804) у Ботанічному саду Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.....	29

БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА РОЛЬ ХРЕБЕТНИХ ТВАРИН У НАЗЕМНИХ ЕКОСИСТЕМАХ.....	31
Асєєва С. В. Адаптація та урбанізація ворони сірої (<i>Corvus cornix</i>) в антропогенних ландшафтах.....	31
Єгоров В. В. Особливості орнітофауни на об'єктах енергетики	32
Комлик Ю. А., Пономаренко О. Л. Порівняльний аналіз активності птахів в парках імені Тараса Шевченка, імені Лазаря Глоби та імені Юрія Гагаріна	33
Крат Є. С. Видове різноманіття птахів РЛП «Диканський» та його роль у формуванні біотичних зв'язків в екосистемах парку	35
Мамедова Ю. П., Чаплигіна А. Б., Волкова Р. Є. Рослинність водоочисних споруд як місце живлення та захисту птахів у зимовий період	36
Пальчик О. О. Поведінкові особливості представників роду <i>Corvus</i> в урбоекосистемах	38
Пономаренко О. Л. Результати інвентаризації орнітофауни природного заповідника «Дніпровсько-Орільський»	39
Почетова В. В. Чисельність гніздової популяції граків (<i>Corvus frugilegus</i>) та особливості їх ночівельної поведінки (на прикладі м. Чорноморськ)	40
Рогальська С. Успішність розмноження лелеки білого в антропогенному ландшафті на території Охтирського району у 2023 році.....	41
Сиротіна Ю. М., Чаплигіна А. Б. Порівняння чисельності Лелеки білого <i>Ciconia ciconia</i> (Linnaeus, 1758) на території Лозівського району Харківської області та Тячівського району Закарпатської області	43
Хрол І. О., Чаплигіна А. Б. Щодо статусу перебування в'юркових (Fringillidae) в Харківській області.....	44
Черничко Р. М. Роль ВБУ Азово-Чорноморського узбережжя України для птахів класу Anseriformes у післягніздовий період.....	45
Юзик Д. І., Гузак В. В. Знахідки ссавців на території національного природного парку «Черемоський» та їх фіксація з використанням інструментарію SMART.....	46
Юзик Д. І., Юзик А. В. Акустичний моніторинг фонових видів птахів вздовж русла р. Сарата (національний природний парк «Черемоський»)	49
Ярмак Т. Л. До особливостей формування преадаптацій лиски та курочки водяної на урбанізованих водоймах (на прикладі міста Харкова)	51

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	53
Бордовий Я. Ю., Сідорова Р. В., Кунах О. М. Оцінка віку робінії звичайної (<i>Robinia pseudoacacia</i> L. (Fabaceae)) за її морфометричними показниками.....	53
Велика К. О., Федоряк М. М. Використання досвіду міжнародної проектної і грантової діяльності для забезпечення якості навчання за ОП «Екологія» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича	54
Волкова А. М., Калабухова Д. А. Морфометричні показники <i>Robinia pseudoacacia</i> парку імені Юрія Гагаріна м. Дніпро	58
Головня А. В. Біорізноманіття рослинних угруповань ботанічного саду Дніпровського національного університету ім. О. Гончара	59
Домницька І. Л. Поєднання різних методів боротьби зі шкідниками в лабораторії тропічних і субтропічних рослин ДНУ	60
Зоц Ф. А., Кунах О. М. Використання індексів агрегатної структури для оцінки екологічного стану ґрунту	62
Кульбачко Ю. Л. Місце біодизайну в охороні навколишнього середовища.....	63
Кунах О. М., Голобородько К. К., Жуков О. В., Голодок Л. П. Інноваційна концепція застосування принципів і методів дистанційної екології для оцінки впливу воєнних дій на екосистемні послуги.....	64
Лісовець О. І., Колесникова К.В. Перші знахідки інвазійного виду <i>Pistia stratiotes</i> L. (Aragaceae) на Дніпропетровщині	65
Mamula P. V., Hrytsan Y. I. Ecological analysis of the flora of Diivska dacha.....	66
Маслюк А., Попов Б. Використання кіз та овець у відновленні та збереженні локальних екосистем	67
Потапенко О. В. Виклики та можливості взаємодії промислових об'єктів з територіями природно-заповідного фонду	68
Руденко С. В. , Пахомов О. Є. Порівняльна оцінка фауністичного потенціалу природних регіонів України.....	69
Руденко С. С., Руденко В. П. Ретроспективне дослідження тваринного світу Буковини на основі ойконімів і давніх гербів.....	71
Ситник С. А., Ловинська В. М., Ворошилова Н. В. До розробки концепції відновлення штучних лісових насаджень у степовій зоні України.....	72
Трифанова М. В., Задорожна Г. О., Христов О. О., Пономаренко О. Л., Мальцев І. С., Стефанський В. Л. Розширення меж існуючої території природного заповідника «Дніпровсько-Орільський» (Дніпропетровська область, Україна).....	73
Чубченко Є. А., Губанова Н. Л. Функціональне значення вищих водних рослин заповідних територій степового Придніпров'я.....	74
Шакало В. В., Шульман М. В., Матьола М. О. Технологічні аспекти ефективного бджільництва.....	75
Коваленко І. М. Екологічна диференціація рослин –запурука стабільного існування трав'яно-чагарничкового ярусу.....	77
Авторський покажчик.....	78
Зміст.....	80